

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 321. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299306359616.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

T-44. Bogen taler til Læseren

3met skæl] med (god) grund, jf. 55,36. - **4**flux] rask - **4**til Vand] til lands og vands. - **6** og **14**Etlich] nogle, flere. Ordet anvendes af Sthen i hs.dat. 1586 - 1595: »Etliche rim«, aftrykt RørdamMHD 660. - **6**Exemplaria] eksemplarer - **11**de mene] de har en ringeagtende mening om mig. - **12**en part] for en dels vedkommende. - **12**met stemme] på en letfærdig melodi. - **13**oc icke] heller ikke. - **16**Docter Knaustius] hamborgeren dr.jur. Henrich Knaust, der er kendt for et omfattende forfatterskab, udgav i 1571 »Gassenhawer, Reuter vnd Bergliedlin, Christlich moraliter, vnnnd sittlich verendert, damit die böse ergerliche weiß, vnnnütze vnd schampare Liedlin, auff den Gassen, Felde, Häusern, vnnnd anderßwo, zusingen, mit der zeit abgehen möchte, wann mann Christliche, gute nutze Texte vnd wort darunder haben kondte. Durch Herrn Henrich Knausten der Rechten Doctor, vnd Keyserlichen gekronten Poeten, etc. Zu Franckfort am Meyn, 1571«, jf. Wack.Bibl. 369. Udvalg af bogens 48 visetekster er aftrykt i Ph.Wackernagel: Das Deutsche Kirchenlied, Stuttgart 1841 597-604 og Wack.IV 1144-1172. Bogen må i dag anses for tabt. Litt.: Chr Gottl. Jocher: Allg. Gelehrten-Lexicon I, Leipzig 1750 sp.1976; Heinrich Wilh. Rotermund: Fortsetzung und Ergänzungen zu Chr.Gottl Jöchers Allg. Gelehrten-Lexicon III sp.539f; J.Franck i Allg.deutsche Biographie, Leipzig 322 1882, XVI 272ff; Hermann Michel: Heinrich Knaust. Ein Beitrag zur Geschichte des geistigen Lebens in Deutschland um die Mitte des sechzehnten Jahrhunderts (dissertation), Berlin 1903. - **16**oc andre flere] samme år som Knaust udgav sin visesamling, udkom også »Nye Christlike Gesenge vnde Lede, vp allerley ardt Melodien, der besten, olden, Dudeschen Leder Allen framen Christen tho nutte, Nu erstlick gemaket, vnde in den Druck gegeuen Dorch Hermannum Vespasium, Predyger tho Stade«, Lubeck 1571 WackBibl.370. Herman Wepses andelige kontrafakturer af verdslige viser er aftrykt Wack IV 1086-1143 og har formodentlig været kendt af Sthen. I alt fald har nr.1089 været forlæg for Vb 48. Om Wepse og Knaust jf. K.Hennig: Die geistliche Kontrafactur im Jahrhundert der Reformation, 1909. Kritikken af Sthens Vb synes ikke at have afskrækket Niels Heldvad fra engang i 1620erne at udgive »It halffhundrede Psalmer paa Tydske Tungemaal, uddragen aff Kong Davids Psalter oc stillet effter de allerliffeligste Bolevisers Melodier, som synges almindeligt i Tyskland«, en samling, som nu er gaet tabt, men som i 1628 gav biskop Resen anledning til et udfald mod »alle hine slemme boleviser og løgnagtige kæmpedigt eller borgerstueviser, som tjener til intet andet end idel løsagtighed og forfængelighed og gode sæder at forkrænke!« jf. H.V.Gregersen: Niels Heldvad. En biografi, 1957 154f. 185. - **17**om screffuet] omskrevet, ændret - **18**hinder] hindring - **21**løßPardel] løsagtig skøge. - **21**Dannequinde] agtværdig ægtehustru. - **26**Til met] desuden. - **28**Oc voxer] jf.DgO II R nr.760 - **31**til Vilie] til bedste.

Rimede adresser som T-44 og T-45 er ikke noget særsyn på den tid Et tillæg til den svenske overs. af Martin Mollers »Mysterium magnvm«, Rostock 1604 med den første svenske overs. af Philip Nicolais *Wie schon leuchtet der Morgenstern*, jf. T-41, har rimede adresser »Ad authorem«, jf.T-45,19, og »Til then Christeliga Lasaren«, jf. Estborn 240 note 63. Også Sthen har tidligere skrevet bade et rimet akrostikon »Til den Christne Læsere« i AV-T23 og en prosahilsen med samme adresse i Hb 60, »Fortalen til den Christelige Læsere« Vb 3 ikke at forglemme.

Litt.: Brandt 52f; Severinsen 516; Brix 16, MallingsDTT 150f; Mallings VIII 75f.